

Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus
Centret för internationell mobilitet och internationellt samarbete
Centre for International Mobility

PL/PB/P.O. Box 343 • FI-00531 Helsinki/Helsingfors
Hakaniemenranta 6/Hagnåskajen 6
Puh./Tel. +358 (0) 207 868 500 • Faksi/Fax +358 (0) 207 868 601
www.cimo.fi

Katsaus North-South-South-ohjelman ohjelmakauteen 2007–2009

Loppuraportin tiivistelmä
Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO
2011

Katsaus North-South-South-ohjelman ohjelmakauteen 2007–2009

Johdanto

Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO hallinnoi North–South–South-ohjelmaa (*North-South-South Higher Education Institution Network Programme*), jonka tavoitteena on kehittää suomalaisten ja kehitysmaiden korkeakoulujen yhteistyötä ja siten vahvistaa korkeakoulutuksen kapasiteettia ja inhimillisiä voimavaroja. Ohjelma aloitti toimintansa pilottikaudella 2004–2006 nimellä North–South. Vuonna 2007 käynnistyi toinen ohjelmakausi, joka päättyi 2009. North–South–South-ohjelma rahoitetaan ulkoasiainministeriön kehitysyhteistyövaroista ja sen tavoitteet ovat Suomen kehityspolitiikan ja -prioriteettien mukaisia. Ohjelman toteutus tapahtuu yhdessä ohjelmaan osallistuvien korkeakoulujen verkostojen kanssa.

Ulkoasiainministeriön arviointi toisesta NSS-ohjelmakaudesta suoritettiin vuonna 2009. Linkki arviointiraporttiin löytyy tämän lopusta. Tämän lisäksi CIMO on koostanut toisesta ohjelmakaudesta (julkaisemattoman) loppuraportin North–South–South-ohjelman ohjausryhmän käyttöön vuoden 2011 alussa. Raportin keskeinen sisältö on koottu tähän tiivistelmään. Loppuraporttiin on sisällytetty myös osa tiedoista, havainnoista ja tilastoista korkeakoulujen verkostojen raporteista lukuvuodelta 2009–2010.

North–South–South-ohjelma sai rahoitusta jatkokaudelle: vuonna 2010 alkoi ohjelman kolmas kausi (2010–2012), jolloin maavalikoima laajentui kattamaan kaikki ns. ODA-maat eli kehitysmaat, jotka ovat OECD:n määritelmän mukaan kelpoisia vastaanottamaan julkisia kehitysyhteistyövaroja.

Ohjelmahallinto

North–South–South-ohjelman hankehallinto pitää sisällään ohjelmasta tiedottamisen ja hakijoiden neuvonnan kirjallisesti ja sähköpostitse, hakukierrosten järjestämisen, hakemusten arvioinnin yhdessä ulkoasiainministeriön kanssa, sopimusten laatimisen hankkeiden kanssa, maksatuspäästösten valmistelun ja maksatuksen, käynnissä olevien hankkeiden seurannan ja neuvonnan, raporttien tarkastamisen, monitoroinnin ja tilintarkastuksen sekä tulosten levityksen ja hyödyntämisen edistäminen eri tavoin. Lisäksi CIMO kutsuu ohjausryhmän koolle päättämään rahoitettavista hankkeista ja linjauksista ohjelmahallinnon on kehittämiseksi. Vuosina 2007–2009 North–South–South-ohjelman ohjelman ohjausryhmä kokoontui yhteensä 8 kertaa.

Vuosina 2007–2009 CIMO järjesti North–South–South-vaihtoon lähteville opiskelijoille 7 lähtövalmennustilaisuutta, joihin osallistui yhteensä noin 165 opiskelijaa sekä korkeakoulujen kansainvälisten asioiden toimistojen henkilöstöä.

Vuosina 2007–2009 CIMO järjesti myös yhteensä 8 koordinaattorikokousta. Verkostoja koordinoivien korkeakoulujen ja CIMOn yhteisissä koordinaattorikokouksissa seurataan hankkeiden etene mistä ja keskustellaan hankehallinnossa esiin nousseista haasteista. Kokoukset ovat tarjonneet koordinaattoreille mahdollisuuden antaa palautetta CIMOille ohjelmahallintoon liittyen ja myös tilaisuuden jakaa kokemuksia ja levittää hyviä käytäntöjä.

CIMO tiedotti North–South–South-ohjelmasta monella eri foorumilla. Vuosina 2007–2009 CIMO tiedotti ohjelmasta ja sen varoin tuetuista hankkeista ohjelman internet-sivuilla sekä CIMOn tiedotuslehdissä ja

uutiskirjeissä. Hakutiedotuksessa hyödynnettiin myös CIMOn sähköpostilistoja, joiden kautta tavoitettiin Suomen korkeakoulut. Korkeakoulut esittelivät myös itse ohjelmaa ja hankkeitaan omien tiedotuskanaviensa kautta.

Sähköisen hakusovelluksen kehittäminen aloitettiin ennen ensimmäisen hakukierroksen alkamista vuonna 2006. Vuoden 2007 hakukierros toteutettiin ensimmäistä kertaa sähköiseen järjestelmään, sen sijaan että hakemukset olisivat saapuneet CIMOon ainoastaan postitse. Vuoden 2007 ja 2008 aikana kehitettiin hakujärjestelmän rinnalle hankkeille myös raportointijärjestelmä, jonne verkostot raportoivat hankkeiden toteutumista.

Tarkastukset

CIMOn North–South–South-ohjelmahallinto järjesti vuosittain tarkastuksen muutamaa verkostoa koordinoivaan suomalaiseen korkeakouluun. Tarkastuksen yhteydessä keskusteltiin verkoston toiminnasta sekä tulosten saavuttamisesta. Vuosien 2007–2009 aikana CIMOn hankehallinto teki tarkastukset yhteensä neljään korkeakouluun, joissa koordinoitiin yhteensä seitsemää NSS-hanketta. Tarkastusten yhteydessä suoritettiin myös taloustarkastus. Tarkastusmatkat tehtiin myös ulkomailla Etelä-Afrikkaan ja Tansaniaan, joissa haastateltiin yhteensä 17 eri laitoksen henkilökuntaa ja heidän näkemyksiään North–South–South-ohjelman ja hankkeiden toteuttamisesta.

Ohjelmakaudella 2007–2009 järjestettiin yhteensä 3 hakukierrosta, yksi vuosittain. Ohjelmakauden aikana rahoitusta saaneita hankkeita (sekä valmistelevan vuoden rahoitusta että varsinaista hanketoteutuksen rahoitusta) oli yhteensä 32–35 kpl lukuvuodesta riippuen.

Yhteistyömaista

Ohjelmakauden aikana suosituimmat yhteistyömaat olivat sekä hakemuksissa että rahoituksen piiriin valituissa verkostoissa Tansania ja Etelä-Afrikka, mutta myös Namibia ja Kenia olivat hyvin edustettuja.

Eri toiminnot yhteenlaskettuina ohjelmaan osallistui kolmen vuoden aikana yhteensä vajaat 2 900 henkilöä. Suurimpana yksittäisenä liikkujaryhmänä olivat opiskelijat, joita liikkui yhteensä 494 henkilöä. Yhteensä 328 opettajaa otti osaa opettajavaihtoon ohjelmakauden aikana. Hallinnollisia ja valmistelevia vierailuja tehtiin yhteensä 62 kappaletta. Eniten ohjelmaan osallistujamäärää kasvattivat kuitenkin ohjelman uudet yhteistyömuodot, intensiivikurssit ja verkostotapaamiset, joihin osallistui yhteensä lähes 2 000 henkilöä kyseisellä kolmivuotiskaudella.

Opiskelijaliikkuvuus

Suomesta lähti 215 opiskelijaa kumppanimaihin ja Suomeen saapui 279 opiskelijaa vuosien 2007–2009 aikana. Suomeen saapuneiden opiskelijoiden joukosta 20 oli jatko-opiskelijoita. Liikkuvuus painottui aiempaan tapaan kevätlukukausille, jolloin liikkui noin 60 % kaikista opiskelijoista. Vaihdon keskipituus opiskelijoiden keskuudessa jäi hieman vajaaksi neljäksi kuukaudeksi.

Opiskelijaliikkuvuuden tilastoissa Suomesta lähtevien naisten määrä oli selvästi suurempi kuin miesten ja naisia liikkui Suomesta kumppanimaihin noin neljä kertaa enemmän kuin miehiä. Trendi myötäilee Suomeen ja Suomesta ulkomaille suuntautuvaa sukupuolijakaumaa, jossa keskimäärin 65 % yliopistojen ja

ammattikorkeakoulujen ulkomaille lähtiöistä oli vuonna 2009 naisia. Etelän korkeakoulujen vaihtojen osalta sukupuolten välinen tasapaino on toteutunut paremmin. Suomeen saapuvien opiskelijoiden osalta molemmat sukupuolet olivat ohjelmassa hyvin tasaisesti edustettuina.

Toteutuneet kustannukset opiskelijaa kohti jäivät keskimäärin arvioitua 4000 euroa pienemmiksi, eli noin 3 260 euroon, mikä mahdollisti suunniteltua useampien vaihtojen toteuttamisen. Opiskelijavaihtoja tehtiin ohjelmakaudella liki 50 alkuperäistavoitetta enemmän.

Maantieteellisesti liikkuvuus noudatteli pitkälti pilottikauden maajakaumaa niin Suomeen vaihtoon saapuvien kuin Suomesta vaihtoon lähtevien opiskelijoiden osalta. Suomesta lähtevien opiskelijoista enemmistö suuntasi Tansaniaan. Suosittuja vaihtomaita suomalaisten keskuudessa olivat myös Etelä-Afrikka, Kenia, Namibia, Sambia, sekä Malawi. Suomeen saavuttiin ahkerimmin Etelä-Afrikasta ja Tansaniasta.

Palautteiden perusteella opiskelijoita motivoi eniten vaihtoon lähtemiseen akateemiset sekä kulttuuriset syyt. Vaihto koettiin myös opiskelijan tulevaisuuden kannalta hyödyllisenä. Opiskelijoiden raporttien mukaan rahoitus koettiin pääosin riittäväksi, vaikka Suomen kalliista hintatasosta olikin mainintoja.

Opettajavaihto

Ohjelmakaudella 2007–2009 vastavuoroiseen opettajavaihtoon otti osaa yhteensä 328 opettajaa, joten tavoite 100:sta vuosittaisesta opettajavaihdosta ylitettiin. Opettajavaihtojen painotus oli hieman enemmän etelästä Suomeen kuin Suomesta etelään. Sekä saapuvista että lähtevistä opettajista vajaa 40 % oli naisia.

Opettajavaihdon toteutuneet kustannukset jäivät keskimääräistä 4 000 euroa huomattavasti pienemmiksi ja keskimääräiseksi vaihdon kustannukseksi tuli 2 450 euroa. Suomesta opettajavaihtoon lähdettiin aktiivisimmin Tansaniaan ja Etelä-Afrikkaan.

Opettajilta saatujen palauteraporttien perusteella valtaosa North–South–South-ohjelman kautta liikkuneet opettajat olivat yksimielisiä siitä, että vierailu/vaihto tukee yhteistyön syventymistä ja yhteistyö tulee myös jatkumaan tulevaisuudessa. Opettajien mielestä ohjelman ulottuvuutta, tutkimusyhteistyötä sekä lopputöiden ohjaamista tulisi laajentaa. Opiskelijoiden tapaan myös opettajat toivoivat ohjelman laajentamista, jotta aiempaa useammalla opettajalla olisi mahdollisuus osallistua vaihtoon.

Verkostotapaamiset

Verkostotapaamisia järjestettiin kolmen vuoden aikana kokonaisuudessaan 46, lähinnä Etelän korkeakouluissa. Verkostotapaamiset saavuttivat jopa 603 osallistujan määrän, jolloin yhteen tapaamiseen otti osaa keskimäärin 13 henkilöä. Verkostotapaamisten osallistujat olivat pääsääntöisesti korkeakoulujen opettajia ja korkeakoulujen muuta henkilökuntaa. Yhden verkostotapaamisen keskikustannukseksi tuli noin 4 500 euroa. Verkostotapaamisten lisäksi tuettiin myös valmistelevia ja hallinnollisia vierailuja, joissa verkostot saattoivat pohjustaa tulevaa yhteistyötä tai kehittää jo olemassa olevaa yhteistyötä ja keskustella hallintoon liittyvistä kysymyksistä.

Tilastoja

Ohjelman rahoitus 2004–2012				
Ohjelmakausien budjetit (M €)	2004-2006	2007-2009	2010-2012	Yhteensä
	2,5	4,5	6	13

Opettajaliikkuvuus 2004–2010							
Toiminnot	2004–2005	2005–2006	2006–2007	2007–2008	2008–2009	2009–2010	Yhteensä
Opettajaliikkuvuus							
lähtevä	38	38	42	47	51	46	262
saapuva	46	40	47	55	67	62	317
Yhteensä	84	78	89	102	118	108	579

Opiskelijaliikkuvuus 2004–2010							
Toiminnot	2004–2005	2005–2006	2006–2007	2007–2008	2008–2009	2009–2010	Yhteensä
Opiskelijaliikkuvuus							
lähtevä	50	69	72	58	85	72	406
saapuva	44	70	77	69	95	95	450
jatko-opiskelija				4	9	7	20
Yhteensä	94	139	149	131	189	174	876

Valmistelevat ja hallinnolliset vierailut 2004–2010							
Toiminnot	2004–2005	2005–2006	2006–2007	2007–2008	2008–2009	2009–2010	Yhteensä
Valmistelevat vierailut	11	5	0	5	0	2	23
Hallinnolliset vierailut			10	12	11	9	42
Yhteensä	11	5	10	17	11	11	65

Intensiivikurssit 2007–2010				
Toiminnot	2007–2008	2008–2009	2009–2010	Yhteensä
Intensiivikurssit	9	23	14	46

Verkostotapaamiset 2007–2010				
Toiminnot	2007–2008	2008–2009	2009–2010	Yhteensä
Verkostotapaamiset	14	19	13	46

Linkit

Evaluation – The North-South-South Higher Education Programme. Evaluation report 2009:7, Ministry of Foreign Affairs of Finland.

<http://formin.finland.fi/public/download.aspx?ID=51841&GUID={ED612391-F610-47B1-B1B0-2AE2522E71F0}>.